

Preek 20-12-2015

Vierde adventszonda - Jesaja 52: 7 - 10 & Lucas 1: 57 – 80 - Ds Hanneke Siebert

Gemeente van de Levende Heer,

Op deze vierde advent horen wij een geboorteverhaal van een bijzonder kind. Een ánder geboorteverhaal van een ánder kind dan het kerstkind. Een geboorteverhaal dat helemaal verweven is mét dat geboorteverhaal van kerst. Het leven van Johannes, want het gaat vandaag over hem, is verstrengeld aan het leven van Jezus.

Misschien zijn de verhalen van Lukas 1 en 2 u in de loop der jaren zó vertrouwd geworden, dat u het zich niet eens bewust bent. Maar, heeft u zich er wel eens over verwonderd dat die verhalen van Johannes en Jezus elkaar zó afwisselen? Dat ze in het begin van het Lucasevangelie om - en - om aan de beurt komen. Nu kúnt u denken dat Lucas dat schreef om zijn verhaal gewoon in chronologische volgorde te vertellen, maar daarmee doen we de compositie van het verhaal te kort. Om een betrouwbaar verslag te schrijven, is een evangelist uit het begin van onze jaartelling niet zo geïnteresseerd in chronologie. De bijzondere en zorgvuldige structuur van zijn evangelie, vertelt eerder iets over de betekenis van dat evangelie.

Een klein lesje letterkundig vanmorgen: Kijkt u even met me mee...

Lukas begint zijn evangelie met een proloog, een voorwoord. Daarin schrijft hij tot Theofilus, vriend van God, dat hij naast alle verslagen en verhalen die er al over Jezus rondgaan, een betrouwbaar verslag wil schrijven.

Vervolgens vangt Lukas zijn verhaal aan met de aankondiging van de geboorte van Johannes. Zacharias, priester, is in het hart van het religieuze centrum, in de tempel en ontmoet daar een engel.

En dan switcht het verhaal zich naar een huis. In alle stilte en rust, op een haast leeg toneel, ontmoet een jonge vrouw die diezelfde engel, en wordt Jezus' geboorte aangekondigd.

Vervolgens ontmoeten beide aanstaande moeders elkaar. Nog vóór de bijzondere kinderen geboren zijn, worden ze al samen gebracht. En Maria zingt dan haar loflied, het Magnificat.

En dan gaat verhaal verder bij de geboorte van Johannes. En net als bij de aankondiging staan er weer veel mensen omheen; verwanten en kennissen, en het gerucht verspreidt zich over geheel Judea. Zacharias zingt zijn loflied.

Pas dán volgt de geboorte van Jezus. Met alle mooie gebeurtenissen daar rondom heen.

Zoals u kunt zien, wisselen de verhalen van Johannes en Jezus elkaar om - en - om af. Beginnend met Johannes, en dan eenzelfde soort scène rondom Jezus; twee moeders die samen komen, om de focus weer naar Johannes te brengen, en dan wéér de spotlight op Jezus.

En die afwisseling gaat nog verder; ook in de volgende hoofdstukken blijven de optredens van Johannes en Jezus parallel en afwisselend aan elkaar verlopen.

Opvallend, tòch?, die compositie, die literaire opbouw waarmee Lucas zijn verhaal samenstelt? Zoals een componist van een symfonie zorgvuldig nadenkt over de nootjes, de melodielij, het verhaal áchter de tonen, zo denken ook de evangelisten en andere schrijvers zorgvuldig na over de opbouw, de woorden en de verhaallijn.

Voor de snelle tellers onder u, is het u ook opgevallen dat de scènes rondom Johannes veel meer verzen in beslag nemen, dan de scènes rondom Jezus?

Vraag is natuurlijk wat we met de wetenschap van deze literaire opbouw moeten. Brengt het ons dichterbij de betekenis? Wat vertelt deze structuur ons vandaag over de betekenis van geboorte van Johannes?

Laten we eerst nog eens nader inzoomen op het gedeelte van deze morgen en deze structuur in ons achterhoofd meenemen.

"Voor Elisabet was de tijd vervuld dat zij zou baren, en ze bracht een zoon ter wereld."

Meteen zijn er omwonenden en verwanten die zich met vreugde rondom moeder en kind scharen. Dit kind is duidelijk niet alleen; het wordt niet geboren in een maffe stal in een godverlaten oord, maar wordt onmiddellijk gewikkeld in de goede zorg en liefde van de gemeenschap.

Een gemeenschap die haar verantwoordelijkheid neemt; die bij rouw en trouw, zich met lief en leed aan elkaar verbonden weet. Een veilig thuis dus, om in groot te groeien.

Een gemeenschap die naar de goede gewoonte op de achtste dag komt om het kind te besnijden.

Een samenleving die weet hoe het hoort en in trouwe traditie het kind noemt naar de vader; Zacharias.

De scène die zich dan voordoet, is eigenlijk hilarisch. Er ontpopt zich een discussie over de naamgeving van het kind. Elisabeth zegt: "Nee, hij zal Johannes geroepen worden!" Maar de burens zijn het daar niet mee eens: "Er is niemand in jouw familie die zo heet!" En ze gebaren naar de vader; "Wat vind jij er van!?" En Zacharias schrijft op een leitje: Johannes is zijn naam. Zoals we hier in de schikking zo mooi kunnen lezen; Johannes is zijn naam. Deze is Johannes; dat betekent; 'God is genadig'.

Een geroepene met een verrassend ándere naam. Een geroepene ook met een verrassend ándere aanpak, zo zal blijken. Confronterend zal hij zijn, uiterst kritisch. Iemand die je toeroept 'Adderengebroad'!

Een kind met een naam die direct ontzag bij alle omwonenden oproept. 'In heel het bergland van Judea worden ál deze woorden besproken.' Het gaat van mond tot mond, de mare snelt de bergen over. Als de vreugdebode die over de bergen komt aangesneld... Allen die het hoorden, namen het ter harte. Hier wordt een volk wakker geschud!

Hoe anders bij de geboorte van Jezus, straks. Waar Maria al deze woorden bewaarde in háár hart.

Bij Johannes is vanaf het allereerste begin heel het Joodse volk betrokken.

En Zacharias, de vader van het kind, priester in hart en nieren, profeteert met een lofzang, het magnificat dat wij vanmorgen met elkaar zongen. Een lofzang die helemaal is opgebouwd uit teksten van het eerste Testament; uit psalmen, profeten, de lofzang van Hanna.

Zonder nu verder op de vele details in te gaan, wordt duidelijk dat Johannes met zijn verrassende, niet-traditionele naam, volledig in de traditie staat. In één lijn met Abraham, stamvader van het volk, met wie God begonnen is. In één lijn met David, de menselijke koning naar Gods hart. Gods omzien naar de mensen is één doorgaande beweging van eeuwigheid af tot al onze dagen.

Zacharias bezingt God die omziet in barmhartigheid. Een blijde boodschap met oeroude wortels. Gods omzien in barmhartigheid is gevestigd in het grondbestaan de mensen. Deze geroepenen, Johannes en Jezus, zetten die beweging voort. Gods omzien naar deze wereld wordt in deze zonen opnieuw werkelijkheid.

God ziet iedere keer weer opnieuw om naar het volk, om het vrij te maken, heel te maken, op te richten, hoop te geven.

Als een door God geroepene zal Johannes dienstbaar zijn aan het omzien van God naar zijn volk. Wegbereider is hij; vooruitloper op degene die na hem komt.

Dáár ligt dus de nauwe verbondenheid van Johannes en Jezus; dáárom dus, verknoopt de evangelist die twee levens zo aan elkaar: Johannes als wegbereider, wiens mare van mond tot mond over de bergen snelt. Johannes als vooruitloper op Gods komst is vanaf het allereerste begin verbonden aan

de komst van Messias Jezus. De komst van de Messias is van meet af aan ten diepste verbonden aan vooruitlopers, stratenmakers, die onze voeten richten op de weg van de vrede.

Johannes' geboorte vertelt dat Gods roep zich voltrekt in en door alle menselijke processen heen. Gods barmhartigheid, Zijn heelmaking, Zijn vrede voor deze wereld neemt steeds weer mensen in dienst. Op ongekennde, ontraditionele wijze worden levens open gebroken, ten dienste van de Allerhoogste.

En steeds is het spannend of mensen de stem van de Roepende horen, of ze er gehoor aan geven.

Steeds is het spannend of ik de stem van de Roepende hoor.

Zijn jij en ik bereid onze voeten te laten richten op de weg van de vrede?

Johannes - God is genadig - laat zien dát er een weg is. Door alle angst heen, door alle gebrokenheid heen, is er een weg naar gerechtigheid en vrede. En ieder mensenkind is uitgenodigd om iedere dag opnieuw naar die weg op zoek te gaan. In verbondenheid met Hij die komt. Verbonden met Hij die was en eeuwig zijn zal.

God is genadig, Johannes. Vandaag, hier en nu. In verwachting van Hem.

Amen